

u čast kard. Döpfnera *Ostkirche — Weltkirche*, Würzburg 1973) Keilbach oštro luči istinski doživljaj kršćanske pobožnosti od drogotvornosti. A pitanjem »naravne« mistike« bavi se u članku *Das Erleuchtungserlebnis im Zen-Buddhismus* (str. 138—154).

Zbornik završuje s dva priloga iz parapsihologije i religije (str. 155—169).

Vrlo je značajna piščeva napomena u Pogovoru (str. 171): »Podnaslov knjige jest *Pokušaji osvjetljenja u pitanjima psihologije religije, parapsihologije i psihofarmakologije*. Podnaslovom se samo želi izraziti svijest o akutnosti problema. U dohledno vrijeme jedva da se i može računati na gotova rješenja u sustavnom slijedu. Ipak, pri datom stanju problematike već je korisno ako se upozori na kompetentna gledišta, ako se osvijetle važne teškoće, ako se ukaže na odgovarajuće pokušaje rješavanja.«

Bonaventura Duda

Rudolf Mosis, *UNTERSUCHUNGEN ZUR THEOLOGIE DES CHRONISTISCHEN GESCHICHTSWERKES*, Freiburger theologische Studien, Freiburg 1973, Verlag Herder.

Pisac u ovom djelu strogo biblijsko-teološki razrađuje kronistički opust to jest knjige Ljetopisa, Ezre i Nehemije. Ove knjige opisuju povijest Izraela u mnogo širem obujmu nego knjige Post — Br i Pnz — 2 Kr (deuteronomističko djelo). Kronističko djelo obuhvaća povijest sve od početka pa do obnovljene Jahvine zajednice poslije babilonskog sužanjstva. Premda se knjige Ljet, Ezr i Neh računaju među *povijesne* knjige Staroga zavjeta, ipak se one u mnogome razlikuju od ostalih povijesnih knjiga (osobito 1 Sam — 2 Kr): one naim preispituju prošle događaje koje opisuju knjige i Sam — 2 Kr u svjetlu svoje vlastite teologije. U tome i jest veličina i zasluga ovih knjiga. Zato one u novije vrijeme sve više privlače pažnju egegeta. Ove su knjige zapravo neka vrsta tumačenja svega onoga što je opisano u knjigama Sam-Kr koje im služe kao iz-

vor. Uslijed tog tumačenja knjige Ljet-Ezr-Neh pružaju i mnogo novijih podataka koji nisu toliko *povijest* koliko daleko više *teološko razmišljanje* nad svime što se nekada dogodilo u Izraelu. Upravo se zato može govoriti o posebnoj teologiji kronističkog djela kao što se također govori o teologiji deuteronomističkog djela (Pnz — 2 Kr). Tu teologiju pokušao je razraditi u ovoj knjizi mladi njemački egegeta *Rudi Mosis*, profesor na teološkom fakultetu Sveučilišta u Freiburgu. Ova knjiga je zapravo njegova habilitacija kod profesora A. Deisslera na katedri Staroga zavjeta.

Glavne značajke kronističke teologije bile bi slijedeće. Kronistički pisac dovodi porijeklo kulta u svezu s Davidom i Salomonom. Da bi opravdao opstojnost kulta u svome vremenu, dovodi opstojnost i ulogu levita i pjevača u hramu u svezu s Davidovim i Salomonovim vremenom. Pisac uvelike idealizira Davida kao idealnog kralja i uzor-vladara. Smatra da je njegovo vrijeme s novosagrađenim hramom ostvarenje davidovsko-salomonskog ideala, konačno i savršeno ostvarenje teokracije.

U kronističkom se djelu osjeća jaka »antisamarijska tendencija«. Opravdavajući svoju sadašnjicu i svoje ustanove bori se protiv Jahvine zajednice u Samariji koja se također smatra baštinicom predužanjskog Izraela. Pokazuje i dokazuje kako je zapravo ova Jahvina zajednica oko novosagrađenog hrama u Jeruzalemu prava baštinica predužanjskog Izraela. Zato sve ustanove svojeg vremena dovodi u tijesnu vezu s Davidom i Salomonom. Radi se dakle o etiološkom načinu opisivanja prošlosti: u svjetlu sadašnjice nastoji protumačiti događaje prošlosti, i obratno, vođen stanovitom teologijom.

Knjiga je podijeljena u šest poglavlja. U I poglavlju pisac prikazuje kronističko opisivanje Izraelove katastrofe za vrijeme Šaula prema 1 Ljet 10. U II poglavlju razrađuje kronističko opisivanje »traženja« kovčega Božjeg i nadmoć Izraela nad poganimma prema 1 Ljet 11—16. U III poglavlju prikazuje kronističko opisivanje Davida i Salomona prema 1 Ljet 17—29. U IV poglavlju razrađuje kronistički prikaz Salomona i njegove

gradnje hrama prema 2 Ljet 1—9. U V poglavlju daje prikaz kronističkog opisa Saula, Davida, Salomona i kraljeva poslije Salomona, prema 2 Ljet 10—35. U VI poglavlju prikazuje razorenje Izraela i oživljavanje Jahvine zajednice poslije babilonskog sužanjstva prema 2 Ljet 36, Ezr 1—10 i Neh 8.

Knjiga će koristiti onima koji se bave Biblijom i žele bolje upoznati teologiju kroničarskog pisca (Ljet, Ezr i Neh). Osobito dobro pomaže studentima za upotpunjavanje egzegetskog studija.

Adalbert Rebić

Claude Geffré, DIE NEUEN WEGE DER THEOLOGIE. Erschliessung und Überblick. Herder, Freiburg 1973. Stranica 156. Kartonirano DM 18,00. Broj narudžbe 16772. Prijevod s francuskog originala Un nouvel âge de la théologie. Les éditions du Cerf, Paris 1972.

U ovoj vrlo lagano pisanoj knjizi C. Geffré, profesor na *Institut Catholique* u Parizu, daje pregled najvažnijih promjena pokoncilske teologije. Naglasak je stavljen osobito na fundamentalnu teologiju i na dogmatiku. Od specifičnih pitanja razradio je uskrsnuće Isusovo.

Geffré izvješćuje — to je cilj knjige — i tumači sve promjene. Pri tome on daje svoj sud i pozitivne izglede za budućnost teologije. Knjiga može odlično pomoći svakome koji se teologijom bavi da stekne pregled *παι* i *σοφιστοῦ* *σοφιστῶν* *παι* svim promjenama koje su se u teologiji poslije II vatikanskog sabora zbile. Zato ta knjiga predstavlja zapravo *avod* u stanje suvremene teologije. Piscu je izvrsno uspjelo dati uvod u osnovne probleme sadašnje sustavne teologije poglavito fundamentalne teologije i dogmatike. Iz knjige se vidi da pisac izvrsno poznaje suvremenu teologiju i izvrsno je upućen u tradicionalnu teologiju. Kao dominikanac školovan je u ozračju nauke svetog Tome Akvinca pa stoga ima dovoljno kritičnog razumijevanja i pristupanja svim problemima. Najvažnija je pitanja suvremene teologije razradio sustavno i sažeto. Velika

je prednost knjige da je ona vrlo razumljivo i laganim stilom pisana.

U I poglavlju razrađuje prijelaz s Apologetike na fundamentalnu teologiju. Daje kratak historijski pregled apologetike i iznosi suvremeni antropocentrični smjer fundamentalne teologije. Pri tom daje nacrt buduće fundamentalne teologije. U II poglavlju slično razrađuje dogmatsku teologiju. Pokazuje najprije suvremeno mizerno stanje (pokušaj sekulariziranja i razne nesigurnosti dogmatike) te iznosi glavne značajke suvremene dogmatske teologije (dogma i Biblija, pozitivna teologija i spekulativna teologija, biblijska teologija i dogmatska teologija). U III poglavlju govori o smislu i besmislu nemetafizičke teologije gdje pokazuje krizu riječi o Bogu, daje kritiku »Onto-theo-logije«, kritiku objektiviziranja Boga te govori o budućnosti nemetafizične teologije. U IV poglavlju razrađuje teologiju Riječi i teologiju povijesti te prikazuje zapravo prijelaz s teologije riječi na teologiju povijesti. U V poglavlju govori o političkim dimenzijama kršćanske nade prikazujući teologiju nade J. Moltmanna i političku teologiju J. B. Metz. U VI, završnom poglavlju govori o uskrsnuću Isusa Krista kao o središnjici kršćanske teologije. Govori o uskrsnuću Isusu kao događaju i riječi, kao o objavi itd. Na kraju skicira teologiju uskrsnuća kao teologiju nade.

Knjiga će izvrsno pomoći svim svećenicima i svima onima koji se teologijom bave a žele imati uvid u stanje suvremene teologije. Zato je preporučamo.

Adalbert Rebić

Georg Muschalek, TAT GOTTES UND SELBSTVERWIRKLICHUNG DES MENSCHEN. Empfangen und Tätigsein als Fähigkeit christlichen Glaubens. U nizu Quaestiones disputatae br. 62. Stranica 140, Herder, Freiburg 1973, kartonirano DM 18,80. Broj narudžbe 02062 kod Verlag Herder, Freiburg i. Br., Hermann-Herder-Strasse 4, BR Deutschland.

Pisac je u ovom svesku niza Quaestiones disputatae pokušao razraditi